

Informationsärende

Datum: 2020-04-22

Diarienummer: 10-2020-0012

Handläggare: Peter Trygg

Telefon: 031 626831

E-post: peter.trygg@goteborgenergi.se

Revidering av ägardirektiv för Göteborg Energi AB

Sammanfattning

I Stadshus förslag till ägardirektiv för Göteborg Energi AB har ekonomiska avkastningskrav motsvarande bedömd branschnorm inarbetats för koncernens verksamhetsdelar samt för koncernen som helhet. Samtliga verksamheter med ett undantag, kyla, bedöms i dagsläget uppfylla ekonomiska avkastningskrav motsvarande branschnorm. På lång sikt föreslår Stadshus ett avkastningskrav för kyla motsvarande det krav som ställs på fjärrvärmeverksamheten.

Bilagor

1. Förslag till ägardirektiv för Göteborg Energi AB
2. Förändringar i ägardirektiv Göteborg Energi AB

2020-04-22

Ärendet

I kommunfullmäktiges budget 2020 fick Stadshus i uppdrag att ta fram förslag till ägardirektiv för sina dotterbolag. Föreliggande ärende avser information om Stadshus AB:s förslag till ägardirektiv för Göteborg Energi AB som man tog beslut om 2020-02-25. Ägardirektivet skickas vidare till kommunstyrelsen/kommunfullmäktige med förslag om godkännande. Förslag till ägardirektiv, se bilaga 1, har tagits fram i samverkan mellan Stadshus, Stadsledningskontoret och Göteborg Energi AB (GE). I bilaga 2 redovisas förändringar jämfört med nuvarande ägardirektiv.

Beskrivning av ärendet

Uppdrag i budget 2020

Kommunfullmäktige har i budget 2020 gett Stadshus två generella uppdrag som rör ägardirektiven för bolagen inom koncernen:

- Göteborgs Stadshus AB får i uppdrag att revidera samtliga ägardirektiv så att skrivning om mål- och inriktningsdokument i stället ersätts med generell skrivning i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.
- Göteborgs Stadshus AB får i uppdrag att revidera samtliga ägardirektiv, med prioritering på de bolag som i nuläget har positiva ekonomiska resultat, med avkastningskrav som minst motsvarar branschnivå.

Stadshus förslag till ägardirektiv för Göteborg Energi AB

Nu gällande ägardirektiv för GE beslutades av kommunfullmäktige 2019-10-17 i samband med revidering av Göteborg Energi Gothnet AB:s ägardirektiv. Vid detta tillfälle kompletterades det kommunala ändamålet med text om dels klimatmässig hållbarhet dels om bredbandsverksamheten.

I föreliggande förslag till ägardirektiv har text om ekonomiska avkastningskrav utvecklats samt att avkastningskrav motsvarande branschnorm inarbetats. I moderbolagets ägardirektiv har avkastningskrav för såväl moderbolagets verksamheter (fjärrvärme och kyla) som dotterbolagens verksamheter (elnät, gasnät, elhandel och stadsfiber) angivits. Detta som ett led i att koncernen hålls ihop av moderbolaget och koncernmässigt styrs mot angivna ekonomiska avkastningskrav för räntabilitet på totalt kapital och soliditet.

Samtliga verksamheter med ett undantag, kyla, redovisar i dagsläget räntabilitet på totalt kapital motsvarande angivna intervall för ekonomiska avkastningskrav. För verksamhetsområdet kyla är räntabilitet på totalt kapital i dagsläget negativt vilket också varit fallet historiskt. Den långsiktiga ambitionen för verksamhetsområdet bör vara att uppnå en räntabilitet på totalt kapital motsvarande fjärrvärme i intervallet 8-10%. Denna nivå bedöms dock inte kunna uppnås på kortare tidshorisont än ca 10-15 år och på ca 5 års sikt bedöms det som realistiskt att redovisa ett positivt resultat från verksamheten och att sträva mot att uppnå en räntabilitet på totalt kapital på ca 3-5%.

Göteborg som ovan

Ägardirektiv Göteborg Energi AB

Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning utgör tillsammans med bolagsordning och detta ägardirektiv underlaget för kommunfullmäktiges styrning av bolaget. Genom ägardirektivet anger kommunfullmäktige ändamålet och den långsiktiga viljeriktningen för bolagets verksamhet samt krav och förväntan på bolaget. Direktivet syftar till att skapa förutsättningar för ett effektivt styrelsearbete, en aktiv ägarstyrning och uppsikt över bolaget.

Ägardirektivet är uppdelat i tre kapitel. **Kapitel 1 och 3** är generella och likalydande för alla av Göteborgs Stad helägda bolag. Av **kapitel 2** framgår direktiv som gäller specifikt för Bolaget. För delägda bolag gäller villkoren enligt Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning.

Kapitel 1 – Inledande bestämmelser

Innehållet i detta kapitel beskriver förutsättningarna för kommunfullmäktiges samlade styrning av Bolaget.

- § 1 Syftet med stadens ägande av bolag är att dessa, tillsammans med stadens övriga verksamheter, ska skapa nytta för staden, dess boende, besökare och verksamheter samt medverka i utvecklingen av ett hållbart göteborgssamhälle. Hela staden-nytta och helhetssyn ska genomsyra bolagets verksamhet. Till detta hör att aktivt följa och agera på förändring och utveckling kopplat till uppdraget, i syfte att förbättra verksamhet och arbetsformer.
- § 2 Kommunfullmäktiges samlade styrning av stadens bolag handlar ytterst om att medverka till att kommunfullmäktiges beslut genomförs. Kommunfullmäktiges budget är det överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads bolag som ska genomföras av Bolaget. Implementeringen av kommunfullmäktiges strategiska målsättningar ska följa vedertagna metoder för strategisk planering, genomförande och uppföljning.
- § 3 Stadens bolag ska bidra till ett långsiktigt hållbart samhälle genom att i sin verksamhet bedriva ett aktivt hållbarhetsarbete. En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.
- § 4 Bolaget ska utföra sitt uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot alla former av diskriminering. Det ska vara föredöme i jämställdhets- och mångfaldsarbetet, arbeta aktivt för en inkluderande kultur samt ha god affärsetik och ett aktivt anti-korruptionsarbete. För Göteborgs Stad som ägare är det av särskild vikt att Bolaget arbetar för en sund och säker arbetsmiljö, respekt för mänskliga rättigheter samt goda och anständiga arbetsvillkor.

Kommunens medlemmar ska behandlas lika om det inte finns sakliga skäl för något annat. Oavsett förutsättningar, bakgrund och var i kommunen man bor, ska människor bli värdigt bemötta och få en god och likvärdig service.

- § 5 Bolaget har ansvar för att samråda med och aktivt söka samverka med andra nämnder och bolagsstyrelser när de egna besluten och det egna agerandet påverkar andra eller när det är nödvändigt för att uppnå helhetssyn i genomförandet av kommunfullmäktiges mål och riktlinjer.
- § 6 Formellt utövar kommunfullmäktige ägarstyrning genom att utse styrelse och lekmannarevisorer samt genom att fastställa bolagsordning och ägardirektiv för det enskilda bolaget.
- § 7 Göteborgs Stadshus AB har kommunfullmäktiges uppdrag att ansvara för den praktiska ägarstyrningen av Göteborgs Stads bolag med utgångspunkt i sitt ägardirektiv, bolagens ägardirektiv, kommunfullmäktiges budget och andra styrande dokument samt beslut fattade av kommunstyrelsen på delegation av kommunfullmäktige.
- § 8 Roll- och ansvarsfördelning mellan de olika nivåerna i Göteborgs Stads bolagsstruktur framgår av Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning.

Kapitel 2 – Specifikt för Göteborg Energi AB

Innehållet i detta kapitel beskriver ändamålet med Bolagets verksamhet och kommunfullmäktiges uppdrag till Bolaget.

Det kommunala ändamålet

- § 1 Staden vill genom sitt ägande av Göteborg Energi AB kunna integrera och utveckla energi- och bredbandsverksamheten i stadsutvecklingen samt medverka i utvecklingen av ett hållbart göteborgssamhälle.
- § 2 Vidare är också syftet att säkerställa miljö- och klimatmässigt hållbar, leveranssäker och prisvärd energi och infrastruktur för kommunikation för stadens medborgare och företag.

Bolagets uppdrag

- § 3 Bolaget ska bedriva produktion, distribution och handel inom energiområdet samt tillhandahålla infrastruktur för kommunikation.
- § 4 Bolaget ska samverka i och stödja det strategiska utvecklingsarbete som staden bedriver. Bolaget ska utforska samt utveckla nya områden inom energiförsörjning. Bolaget ska på sikt avveckla miljöbelastande energikällor och genom framsynthet aktivt delta i processen för ett fossilt oberoende Göteborgssamhälle.
- § 5 Bolaget ska i samverka med stadens förvaltningar och bolag verka för en större energieffektivitet i bebyggelse och energitillförselsystemet.
- § 6 Bolaget ska erbjuda produkter och tjänster som är konkurrenskraftiga både vad gäller kvalitet och pris. I de fall bolaget utforskar och utvecklar ännu inte kommersiellt beprövade lösningar är det nödvändigt att bolaget använder transparenta värderingsmetoder för bedömning av sådana projekt. För att underlätta prioritering av olika projekt bör samhällsekonomi och miljönytta

kunna värderas gentemot ekonomiska konsekvenser.

- § 7 Bolaget ska i huvudsak bedriva sin verksamhet inom Göteborgs stad. För att bolaget ska kunna säkerställa sitt uppdrag från kommunfullmäktige enligt detta ägardirektiv kan bolaget, i de fall speciallagstiftning tillåter, bedriva verksamhet utanför kommungränsen. Då verksamhet bedrivs utanför kommungränsen är det extra viktigt att bolaget prövar och motiverar verksamheten utifrån stadens mål och nyttan för kommunmedlemmarna.
- § 8 Bolaget ska utveckla miljöanpassad energiproduktion och energidistribution och i övrigt verka för en minskad miljöpåverkan.
- § 9 Bolaget har ett ansvar i att underlätta för kunderna/kommunmedlemmarna vad gäller minskad energiförbrukning.
Bolaget ska samverka med akademien och näringsliv samt andra aktörer i syfte att skapa förutsättningar för en önskvärd utveckling för bolaget och Göteborgs stad.

Ekonomi och effektivitet

- § 10 Bolaget ska säkerställa en stabil ekonomisk utveckling och skapa ett ekonomiskt utrymme som möjliggör ett långsiktigt och hållbart agerande till nytta för Göteborgs stad, dess boende, besökare och näringsliv. Bolaget ska fastställa lämpliga finansiella nyckeltal för bolaget/koncernen totalt och för de olika verksamhetsdelarna så att verksamhetens utveckling kan följas och värderas.
- § 11 Ägaren har som långsiktigt finansiellt/ekonomiskt krav på koncernen Göteborg Energi att verksamhetens delar ger en avkastning som står i paritet med andra jämförbara verksamheter. För koncernen Göteborg Energis verksamheter innebär detta följande:

Verksamhet (moderbolag)	Inriktning, som genomsnitt över en 5-årsperiod, branschnorm baserat på bokförda värden
Fjärrvärme (Räntabilitet totalt kapital)	8 – 10 %
Kyla (Räntabilitet totalt kapital)	8 – 10 %
Verksamhet (dotterbolag)	Inriktning, som genomsnitt över en 5-årsperiod, branschnorm baserat på bokförda värden
Elnät (Räntabilitet totalt kapital)	9 – 12 %
Gasnät (Räntabilitet totalt kapital)	8 – 10 %
Elhandel (Nettomarginal)	≥ 2 %
Stadsfiber (Räntabilitet totalt kapital)	3 – 5 %

- § 12 För koncernen som helhet innebär den ekonomiska styrningen en inriktning där soliditet ska vara minst 30 % och räntabilitet på totalt kapital i intervallet 5 - 8 %.
- § 13 Det åligger bolaget att löpande, i enlighet med av Stadshus anvisad process, bidra med analys om hur förutsättningar och förhållanden skiljer sig åt mellan branschnormer och de egna verksamheterna samt om hur verksamheterna utvecklas i relation till branschen.
- § 14 Bolaget ska, i nära samverkan med Stadens bolag och förvaltningar, sträva efter en intern effektivitet där samordning och resursdelning är naturliga insatser för att uppnå synergier och effektivitet.

Bolaget som en del av Stadens organisation

- § 15 Bolaget utgör moderbolag i underkoncernen Göteborg Energi, och ska på en övergripande nivå leda och samordna arbetet inom underkoncernen.
- § 16 Bolaget ska i rollen som moderbolag följa de krav som gäller enligt Göteborgs Stads riktlinjer för ägarstyrning.

Frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt

- § 17 Ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt ska i god tid lämnas till kommunfullmäktige för ställningstagande. Bolagets styrelse ansvarar för att värdera om ett ärende är av principiell beskaffenhet eller ej. Om tveksamhet uppstår om frågan är av sådan beskaffenhet att kommunfullmäktiges ställningstagande ska inhämtas, ska Stadshus AB tillfrågas.
- § 18 Bolaget ansvarar för att ge Stadshus AB möjlighet att yttra sig i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.
- § 19 Exempel på frågor där kommunfullmäktiges ställningstagande ska inhämtas är (uppräknningen är inte uttömmande):
- a. Ändring av aktiekapitalet
 - b. Beslut om kapitaltillskott till bolag, som inte i särskild ordning delegerats till kommunstyrelsen eller Stadshus AB
 - c. Fusion eller likvidering av bolag
 - d. Förvärv, bildande eller avyttring av bolag oavsett värde
 - e. Förvärv eller avyttring av aktier eller andelar i delägda bolag, om kommunfullmäktiges godkännande är befogat med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art eller omständigheter i övrigt
 - f. Bildandet av stiftelse
 - g. Förvärv eller försäljning av fastighet av sådan omfattning att det påverkar bolagets långsiktiga ekonomi, oavsett om säljare/köpare är annat bolag i staden eller inte
 - h. Strategiska investeringar som innebär ny inriktning för bolaget eller start av verksamhet inom nytt affärs- eller verksamhetsområde

- i. Beslut som väsentligt påverkar bolagets, koncernens eller stadens ekonomi eller medför annan risk (t.ex. större investeringar eller avyttringar av tillgångar).

Kapitel 3 – Generella bestämmelser

Innehållet i detta kapitel beskriver generella skyldigheter för Göteborgs Stads helägda bolag. Vad som gäller de delägda bolagen beslutas i samråd med övriga delägare.

- § 1 Ändring av bolagsordning beslutas av kommunfullmäktige.
- § 2 Bolaget ska varje år upprätta och anta en arbetsordning för styrelsens arbete jämte instruktion avseende arbetsfördelning mellan styrelsen och verkställande direktören samt instruktion avseende ekonomisk rapportering till styrelsen.
- § 3 Samtliga kallelser inklusive dagordningar, handlingar och protokoll i bolagets styrelse ska finnas tillgängliga på stadens hemsida. Kommunstyrelsen har rätt att ta del av Bolagets handlingar och räkenskaper samt i övrigt granska Bolaget och dess verksamhet. Bolaget ska lämna kommunstyrelsen den information om verksamheten som begärs, om inte informationen omfattas av sekretess. Om informationen om verksamheten är sekretessbelagd måste alternativa sätt att överlämna informationen övervägas.
- § 4 Bolaget ansvarar för att rapportera väsentliga händelser i verksamheten till sitt moderbolag och kommunstyrelsen. Bolaget har alltid utöver den löpande rapporteringen ett ansvar att på eget initiativ informera om förändrade förutsättningar eller händelser som kan vara av betydelse för den kommunövergripande uppföljningen och styrningen av verksamheten.
- § 5 Bolaget är skyldigt att tidigt anmäla misstankar om allvarliga oegentligheter i bolagets verksamhet till stadsrevisionen
- § 6 Bolaget ska i sin verksamhet samverka med stadens övriga nämnder och bolag i syfte att främja det som är mest ändamålsenligt utifrån ett hela staden perspektiv, med beaktande av krav i kommunallagen och aktiebolagslagen samt annan lag och författning. Bolaget har ett ansvar för att samråda med, och aktivt söka samverka med, andra nämnder och styrelser när de egna besluten och det egna agerandet påverkar andra.
- § 7 Allmänhetens intresse av insyn i stadens bolag tillgodoses genom att offentlighetsprincipen omfattar bolaget.
- § 8 Kommunfullmäktigeledamot har rätt att närvara vid bolagsstämmor i direkt och indirekt helägda bolag samt har rätt att, inom ramen för den upplysningsplikt som åligger bolagsstyrelsen och verkställande direktören, ställa frågor.
- § 9 Som en del i kommunstyrelsens uppsiktsplikt, och som grund för kommunstyrelsens beslut, ska bolagsstyrelsen och verkställande direktören i samband med årsrapportens upprättande redovisa och yttra sig om den verksamhet som bolaget har bedrivit under kalenderåret bedöms ha varit förenligt

med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna i enlighet med § 3 i bolagsordningen.

- § 10 Bolagsstyrelsen ska årligen utvärdera sitt eget styrelsearbete. Utvärderingen ska minst omfatta:
- om styrelsen saknar någon kompetens för att kunna utföra sina uppgifter
 - om styrelsens arbetsformer fungerar
 - om styrelsen är organiserad på lämpligt sätt när det gäller eventuell arbetsfördelning.

Om bolagsstyrelsen kommer fram till att det finns brister som behöver åtgärdas ska bolagsstyrelsen åtgärda dessa. Utvärderingen, dock ej innehållet, ska protokollföras samt skickas till bolagets moderbolag. Stadshus AB svarar för att samla in protokollen samt rapportera vidare till kommunstyrelsen.

- § 11 Bolagsstyrelsen ska varje år utvärdera verkställande direktörens insatser, endast styrelseledamöter och suppleanter närvarar vid utvärderingen.
- § 12 Tvister mellan direkt och indirekt helägda bolag samt mellan nämnd och bolagsstyrelse i helägt bolag avgörs enligt särskild ordning, vilken framgår av kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens beslutade delegation.

Personuppgifter

- § 13 Bolagsstyrelsen är personuppgiftsansvarig för de behandlingar av personuppgifter som sker i Bolagets verksamhet

Arbetsgivarfrågor

- § 14 Bolaget ska som arbetsgivare följa Göteborgs Stads arbetsgivarpolitiska inriktning samt utvecklingen inom området. Bolaget ska samråda med Stadshus AB inför viktigare beslut i arbetsgivarfrågor av principiell strategisk betydelse. Stadshus AB ska säkerställa att väsentlig information i arbetsgivarfrågor återförs till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Arbetstagarrepresentation i styrelsen

- § 15 Lagen om styrelserepresentation för de privatanställda gäller även av staden ägda bolag så länge dessa uppfyller kraven för lagens tillämpning. Lokal arbetstagarorganisation fattar beslut om inrättande av styrelserepresentation och bolagsstyrelsen ska skriftligen underrättas om sådant beslut.
- § 16 Varje bolagsstyrelse bör söka en överenskommelse med de lokala fackliga organisationerna som innebär att de fackliga organisationerna avstår från formella styrelseposter och istället ges möjlighet att närvara med yttranderätt och förslagsrätt vid sammanträden. Om lokal arbetstagarorganisation fattar beslut om inrättande av formell styrelserepresentation kan bolaget begära undantag från lagen hos Nämnden för Styrelserepresentationsfrågor.

Giltighet

- § 17 Detta ägardirektiv ska för att äga giltighet beslutas av kommunfullmäktige och därefter antas på bolagsstämman.

Tabell med förändringar Ägardirektiv Göteborg Energi AB

Text i nuvarande ägardirektiv	Förslag till ändring (kap. 2)	Kommentar
<p>Ägardirektivets roll Detta ägardirektiv utgör tillsammans med bolagsordningen, Riktlinjer och direktiv för stadens bolag, ägardirektiv för Göteborgs Stadshus AB, övriga av kommunfullmäktige beslutade policydokument och riktlinjer samt anvisningar från kommunstyrelsen och Stadshus AB grunden för stadens ägarstyrning av Göteborg Energi AB.</p>	<p>Utgår ur kapitel 2 - Specifikt ägardirektiv Göteborg Energi AB.</p>	<p>Omfattas av kapitel 1 – Inledande bestämmelser.</p>
<p>Kommunfullmäktiges mål Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrdokumentet för Göteborgs Stads bolag och anger prioriterade mål som ska brytas ned och omsättas i praktisk handling av bolaget. Koncernen ska ha ett långsiktigt hållbart förhållningssätt och låta de tre perspektiven miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet sätta sin prägel på verksamheten</p>	<p>Utgår ur kapitel 2 - Specifikt ägardirektiv Göteborg Energi AB.</p>	<p>Omfattas av kapitel 1 – Inledande bestämmelser.</p>
<p>De kommunala befogenheterna Bolagens verksamhet ska bedrivas enligt kommunalrättsliga principer och de regelverk i övrigt som styr bolagets verksamhet och som mer i detalj regleras i bolagsordningen.</p>	<p>Utgår ur kapitel 2 - Specifikt ägardirektiv Göteborg Energi AB.</p>	<p>Omfattas av kapitel 3 – Generella bestämmelser.</p>

Text i nuvarande ägardirektiv	Förslag till ändring (kap. 2)	Kommentar
<p>Ekonomiska förutsättningar Bolaget ska säkerställa en stabil ekonomisk utveckling och skapa ett ekonomiskt utrymme som möjliggör ett långsiktigt och hållbart agerande. Bolaget ska fastställa lämpliga finansiella nyckeltal för bolaget totalt och för de olika verksamhetsdelarna så att verksamhetens utveckling kan följas och värderas.</p>	<p>Tillägg i förslag till specifikt Göteborg Energi AB avsnitt Ekonomi & effektivitet</p> <p>11 § Ägaren har som långsiktigt finansiellt/ekonomiskt krav på koncernen Göteborg Energi att verksamhetens delar ger en avkastning som står i paritet med andra jämförbara verksamheter. För koncernen Göteborg Energis verksamheter innebär detta följande:</p> <p>Moderbolag: Fjärrvärme (Rt) 8-10 % Kyla (Rt) 8-10 %</p> <p>Dotterbolag: Elnät (Rt) 9-12 % Gasnät (Rt) 8-10 % Elhandel (Nettomarginal) ≥ 2 % Stadsfiber (Rt) 3-5 %</p> <p>12 § För koncernen som helhet innebär den ekonomiska styrningen en inriktning där soliditeten ska vara minst 30 % och räntabilitet på totalt kapital i intervallet 5 - 8 %.</p> <p>13 § Det åligger bolaget att löpande, i enlighet med av Stadshuset anvisad process, bidra med analys om hur förutsättningar och förhållanden skiljer sig åt mellan branschnormer och de egna verksamheterna samt om hur verksamheterna utvecklas i relation till branschen.</p> <p>14 § Bolaget ska, i nära samverkan med Stadens bolag och förvaltningar, sträva efter en intern effektivitet där samordning och resursdelning är naturliga insatser för att uppnå synergier och effektivitet.</p>	<p>Enligt uppdrag i KF:s Budget 2020.</p>

Text i nuvarande ägardirektiv	Förslag till ändring (kap. 2)	Kommentar
Före beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt, ska bolaget i god tid inhämta kommunfullmäktiges ställningstagande.	Text har kompletterats bland annat med exempel på situationer där kommunfullmäktiges ställningstagande ska inhämtas.	